

Ratelaar¹²

Natuurberichten van her en der - oktober 2023

In dit nummer:

* Onthulling boomkorf
ter ere van Tineke de Jong

* Onthulling boomkorf ter ere van Tineke de Jong

De voorbereiding door Werkgroep BOP...

Inleiding....

fotocollage marijke ruppert

Op 27 augustus vorig jaar overleed Tineke de Jong, voor velen het gezicht van IVN Maastricht. Een gedreven, enthousiaste vrouw die mensen wist te inspireren en bij elkaar te brengen. Met haar tomeloze inzet en brede vak-kennis was zij meer dan eens de motor om een plan te realiseren. Dankzij haar zijn er op 17 maart 2010 ter gelegenheid van de Boomfeestdag op de hoek van de St. Michaëlsweg en De Beente in Heugem 3 Steeliepen geplant

waarvan er één toen door Tineke is geschonken als huldeblijk aan alle vrij-willigers die zich inzetten voor natuur-behoud en -educatie.

De bomen werden opgenomen in 'het Bomenpad Heugem', een initiatief van IVN Maastricht.

Vorig jaar bleek dat op die plek slechts nog één boom een echte Steeliep was; van de overige twee bomen was er één verdwenen en één vervangen door een lep, maar geen echte Steeliep.

Op verzoek van IVN Maastricht heeft de

Gemeente daarna op die plek nieuwe Steeliepen aangeplant. Ter nagedachtenis aan Tineke heeft IVN Maastricht een speciale boomkorf laten maken die een Steeliep beschermt, de lievelingsboom van Tineke. Op 1 oktober jongstleden werd de boomkorf officieel onthuld. Na een toespraak van onze voorzitter voor een aantal genodigden in het buurtcentrum Klaekeburg ging het gezelschap naar de plek waar de onthulling plaatsvond. Ondertussen hadden vele andere mensen, leden en niet-leden van IVN Maastricht, zich bij de boomkorf verzameld en wachtten onder een lekker zonnetje de onthulling af. Susanne Loeber, de leen dochter zoals Tineke haar noemde, Ender, de zoon van Susanne en Chrit Merckelbagh namens de houders van de Tineke de Jong-penning, verwijderden samen een IVN-doek die rondom de boomkorf was bevestigd. Maar voordat het zover was werden er nog herinneringen over Tineke opgehaald, niet alleen door onze voorzitter Jack Gerats, maar ook door Irma Kokx met wie Tineke heel veel samenwerkte en door Bea Peeters van het IVN Cursushuis. Hun toespraken zijn hierna opgenomen. Het was voor alle aanwezigen, ruim 60, een memorabele gebeurtenis waarmee de wens van IVN Maastricht om een blijvende herinnering aan Tineke te realiseren in vervulling is gegaan. [Chris van den Ende]

Welkom bij de onthulling van boomkorf Tineke de Jong....

Beste mensen,

Welkom bij gelegenheid van de onthulling van de boomkorf voor Tineke de Jong, in het bijzonder een welkom voor de familie, zus Heleen, Susanne met haar moeder en Ender.

IVN Maastricht wil een blijvende herinnering aan Tineke realiseren voor haar grote verdiensten voor de natuureducatie, niet alleen in Maastricht, maar ook in Limburg, Euregio en landelijk.

Mooi dat jullie in groten getale gekomen zijn. Een opdracht voor jullie is

wel om te genieten zoals Tineke en niet te vergeten Wil genoten hebben van het leven en de natuur zoals van bomen.

Wat betreft het programma vertrekken we hier om 12 uur en lopen we ongeveer een kilometer naar de plek van de onthulling. U kunt ook met fiets of auto gaan, die u kunt parkeren bij het winkelcentrum De Beente, waar Chrit jullie opvangt. Dat is vlak bij de plaats van de onthulling.

Daar zullen Irma Kokx en Bea Peeters ons toespreken, waarna de onthulling van de boomkorf plaats heeft.

Deze boom met boomkorf ter herinnering aan Tineke is opgenomen in het Bomenpad Heugem. Jullie kunnen deze wandeling van ongeveer 1,5 uur zelfstandig aan de hand van een routebeschrijving maken, vandaag of een andere keer.

Het kan vandaag ook voor een deel van de route met een gids als terugweg naar de Klaekeburg.

U kunt ook na de onthulling direct met mij teruglopen.

IVN Maastricht wenst jullie allen een mooie en bijzondere ervaring.

[Jack Gerats, voorzitter IVN Maastricht]

We staan nu bij een Steeliep....

We staan nu bij een Steeliep of Fladderiep (officiële naam) of Olm voor Tineke. De Steeliep was Tineke's lievelingsboom. Het is een oude inheemse boom waarvan het hout eeuwenlang voor allerlei doeleinden is gebruikt. De boom is goed bestand tegen zeewind en verdraagt tijdelijke overstromingen. Het is een pioniersboom, iets dat goed past bij de persoon Tineke. Ze leerde mij de Steeliep herkennen in de winter, door uit te leggen dat elke zijtak als het ware in een hoek op de hoofdtak staat. Het deed haar denken aan de Ra van een zeilschip, waar zij en Wil heel erg van hielden. Ik vond de takken lijken op een visgraat en vervolgens vertelde ze in al haar verhalen over de Steeliep dat ik het een visgraat vond. Altijd degene die iets inbracht, de credits hiervoor geven. Omdat de Steeliep van alle lepensoorten het meest resistent is tegen de Dutch Elm disease zoals de lepenziekte wereldwijd bekend staat, liet Tineke als het enigszins mogelijk was, in Maastricht een inheemse Steeliep planten. Zij maakte met haar tomeloze energie en enthousiasme de Steeliep de symboolboom voor IVN Maastricht. De Steeliep in het Stadspark is opgekweekt uit plantmateriaal uit de Achterhoek, maar vanwege voortschrijdend inzicht met betrekking tot de biodiversiteit is de Steeliep langs de Jeker opgekweekt uit Zuid-Limburgs plantmateriaal. Ik ga ervan uit dat dit ook voor deze Steeliepen geldt.

In de Natuurtuinen en in het Jekerpark staan verschillende Steeliepen, hoewel we tijdens de Corona lockdowns in de voorbereiding voor een LGO-bijeenkomst ineens een grote Steeliep in de Natuurtuinen ontdekten achter de haag langs de weg. Tineke zag overal Steeliepen, dus toen ze jaren geleden tegen me zei dat in de ronding van de Kennedybrug (waar ik dagelijks fietste) Steeliepen stonden, heb ik me een paar maanden heel dom gevoeld omdat ik ze niet zag. Achteraf gaf ze meteen toe dat ze zich vergist had. Want dat is ook Tineke. De Steeliep is een boom met karakter. Het is Tineke's boom.

[Irma Kokx, coördinator Werkgroep Flora]

Tineke de Jong, bomen en het IVN Cursushuis....

Bij het IVN Cursushuis zijn vrijwilligers uit alle delen van Nederland actief. De Tineke, die ik heb mogen meemaken was trots op haar Maastricht, zoals ik trots ben op Nijmegen. Twee oude steden. We waardeerden elkaars leefomgeving zonder enige reserve.

En ze was een bomen- en mensenmens. Natuurlijk wist ik van haar favoriete boom: de Steeliep en het Bomenpad, waar Irma zojuist ons allen over vertelde. Hadden Tineke en ik tijdens een landelijke bijeenkomst een pauze en liepen in een park, dan werd er naar bomen gekeken. VANZELFSPREKEND! Wat zo heerlijk was bij Tineke: we konden elkaar gewoon vertellen als een van ons het anders zag als de ander, geen enkel probleem, we kwamen er altijd samen uit.

Het landelijk IVN Cursushuis staat voor inhoud over onze natuur, zoals bijv. bomen en biodiversiteit, maar ook voor didactiek: hoe brengen we onze boodschap over? Het opleidingsteam, de docenten en de cursisten van een Natuurgidsenopleiding staan daarbij centraal. Dat was ook altijd het uitgangspunt van Tineke.

Ze was eerlijk en duidelijk in haar commentaar op het vaste Meetlatformulier om de potentie van een Natuurgidsenopleiding te beoordelen. Als het nodig was: ook snel! Steeds met begrip voor haar collega IVN-ers.

Tineke nogmaals bedankt voor jouw inzet voor het landelijk IVN Cursushuis en de vele fijne uren, die we samen deelden.

BIJ EEN BIJZONDERE BOOM, waar ook in Nederland, **BLIJVEN WE JOU ONTMOETEN.**

[Bea Peeters-Nillesen, IVN Cursushuis, 1 oktober 2023]

De onthulling van de boomkorf...

Tineke's lep....

Op 1 oktober jl. vond de feestelijke onthulling van de boomkorf 'Tineke' plaats. Het was druk, daar bij de Steeliep op de hoek van de Sint Michaëls-weg en De Beente in Heugem.

Tijd voor wat overpeinzingen...

Iets langer geleden al, in 2014, vroeg de Vlinderstichting aan belangstellenden of men mee wilde gaan zoeken naar de dagvlinder 'lepenpage'.

*De lepenpage is lastig te spotten
(beeld Vlinderstichting)*

De lepenpage is een kleine page die voornamelijk in de toppen van lepenbomen leeft. Het vlindertje is bruin van kleur, met oranje vlekjes en staartjes aan de achtervleugel.

De vlinder was rond die tijd in Nederland eigenlijk alleen maar bekend van enkele lepenbomen in Heerlen (Oliemolenstraat). Omdat de vlinder nogal onopvallend leeft en genoeg heeft aan één of enkele lepen voor het onderhouden van een populatie, was men hoopvol gestemd. Er waren misschien nog wel meer plekken met lepenpages te vinden!

Wat wist ik van de lep? Dat ie ook

'Olm' werd genoemd en dat er een liedje over bestond ('De uil zat in de Olmen'). Dat er een lepenziekte was, en dat de boom zeldzaam dreigde te worden in Nederland was ook algemene kennis. Door schimmel en lepen-spintkever aangetaste bomen moesten worden verwijderd.

Hoe kon ik geschikte lepen vinden, was de vraag...

Amsterdam stond bekend als 'lepenstad'. Er waren in de historie veel van deze bomen aangeplant in de Grachtengordel. Maar ja, de zoektocht begon in Zuid-Limburg, Amsterdam was nogal stedelijk en niet zo dichtbij en daar werd toen nog niet echt gezocht.

Ooit zag ik een kleine donkere page op de Orchideeënwei bij Ternaaien (Lanaye), dat was meer in de buurt. Dan maar eens aan Tineke vragen naar lepen, liefst in de natuur...

'Bij de Enci, in het bos onderaan het stuk waar de Observant boven ligt, daar is er wel opslag van lepen', was haar antwoord. Dat was waardevolle informatie, maar een niet zo toegankelijk stuk bos. Je moest nog steeds naar Heerlen om zekere lepenpages te zien.

Inmiddels is de lepenpage op diverse plekken gevonden in Zuid-Limburg en ook al elders in Nederland. Bekende plekken bij ons in de buurt zijn de Sint-Pietersberg, in Maastricht langs de Jeker en bij Bemelen. Zelfs op de lepenrijen bij het Gouvernement zijn er in goede jaren veel lepenpages te zien in de boomtoppen.

Steeliepen (Fladderiepen) zijn vaak resistent tegen de lepenziekte en kunnen nu volop worden aangeplant. De boom is te vinden op diverse plekken in en rond Maastricht, bij het NS-station van Schinnen en langs de Schansweg bij Navagne (Eijsden). Ook op de Waardhoff in Mesch en in de Eijsder Beemden zijn er enkele van deze bomen geplant. Steeliepen zijn overigens herkenbaar aan de dubbelgetande bladranden, de asymmetrische bladvoet en de voelbare ruwheid van het blad.

Tineke zal zeker invloed hebben gehad bij de promotie van de Steeliep. Als er bloemrijke kruiden bij een boom met lepenpages staan, of er een bloeiende Linde in de buurt is, kan men de lepenpage ook op bloemen aantreffen. Maar hij wordt doorgaans waargenomen bij snelle vliegbewegingen in de boom, en dan zo in juni-juli.

De locatie van Tineke's lep is zeker kansrijk voor de vestiging van het bijbehorende dagvlindertje. Dat wordt dus naar de boomkruin kijken in de komende jaren...

[Jacques Piters, IVN Eijsden

Heb je ook iets te melden?

Heb je een bijzondere waarneming gedaan, een mooie foto gemaakt of weet je niet precies wat je gefotografeerd hebt?

Heb je ander natuurnieuws of heb je een filmpje gemaakt?

Stuur je vraag, foto, film of verhaal naar ons, wij zorgen dat alle leden kunnen meegenieten van alles wat de natuur ons te bieden heeft.

Stuur naar:

Chris van den Ende

e-mail: chris.vandenende@gmail.com

